

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО ИСТОРИЯ И ЦИВИЛИЗАЦИЯ ЗА VII КЛАС ПРАИСТОРИЯ И АНТИЧНОСТ

I. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Хорариум: 51 учебни часа

Образованието по история притежава изключителни възможности за формиране на духовна и гражданска идентичност у съвременния човек. Този потенциал има базово значение в културнообразователната област *Íáù àñðááíè ìà óèè, àðàæááíñè í í áðàçíàà-íèá è ðáèèðèý*, в която е включен учебният предмет *Èñðòðèý è òèáèèèçàòèý* и за цялата система на средното образование в България.

Съвременната концепция за обучението по история предопределя неговата основна роля за подготовката на младите българи в тяхната ориентация, адаптация и реализация в съвременното демократично общество. То развива нагласите им за активно гражданско участие в социалния живот в условията на културно многообразие и глобализация. Причините за това са няколко:

- Представяйки миналото чрез динамиката на обществата и на света, и на човешките представи за тях, историята разкрива промяната като основна характеристика на миналите и на съвременните епохи. Този възглед спомага младият българин да оцени мобилността като необходимост в непрестанно променящия се съвременен свят.

- С представянето на всекидневието, културата, политиката и стопанството в миналото, като резултат от активната и творческа роля на човека, обучението по история развива разбирането за индивидуалната активност като основна гражданска ценност. Тази функция на обучението по история и цивилизация е в хармония с обществените очаквания и е стимул за ефективно участие на младите хора в гражданското общество.

- Разглеждани в контекста на миналото, разнообразните контакти между българите и другите народи утвърждават самопредставата за българската културна идентичност като традиционно европейска. Тази нагласа стимулира ангажираността на българското общество към модерните европейски ценности. То предполага формирането на обществена и лична възискателност на българските граждани към политиката на интегриране на България към Европа.

- Програмата изисква в процеса на обучението по история учениците да получават знания за основните исторически проблеми и процеси, и да овладеят уменията да се ориентират в огромния информационен поток, за да изграждат собствени позиции.

В съвременното обучение по история все повече се изисква усъвършенстване на методите, чрез които се придобиват и развиват умения и навици за овладяване и оценяване на историческите знания. Особено внимание се отделя на ценностната ориентация, която се формира у учениците на съответното образователно равнище. Стимулирането на съвременни нагласи и ценности е в основата на определени поведенчески норми на младите българи.

Учебната програма е базирана върху редица основни принципи, като:

- постигане на ДОО за УС по предмета *Èñðòðèý è òèáèèèçàòèý* и гражданско образование за съответната образователна степен;

Ядра на учебното съдържание	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия (по теми)	Контекст и дейности за цялата програма	Възможности за междупредметни връзки
Колона 1.	Колона 2.	Колона 3.	Колона 4.	Колона 5.	Колона 6.
<p>I. Фундаментите на съвременния свят</p>	<p>Стандарт Описва и обяснява възникването на държави, форми на държавно управление и институции. [Вж. I, 1, 2 ГО] Очаквани резултати: #1. Обяснява появата на държавите в Древния Изток (Египет и Месопотамия). #2. Разбира ролята на града в гръко-римския свят. #3. Различава политическите системи в Древния Изток, Древна Гърция и Рим.</p> <p>Стандарт Установява синхронност и асинхронност между събития и личности от националната и световната история. Очаквани резултати: #1. Познава хронологическата последователност на основни събития, свързани с появата и развитието на държавите от Средиземноморския свят през Античността #2. Съотнася към конкретен исторически момент или период събития от историята на Древна Гърция и Рим. #3. Разглежда историческото развитие на днешните български земи през Античността в контекста на историческото развитие на държавите от Източното Средиземноморие.</p>	<p>Тема 1. Праистория: 1. Праисторически епохи. 2. Еволюция на човешкия вид – Хомо Сапиенс. 3. „ Неолитна революция“ – преходът към земеделие и скотовъдство. 4. Днешните български земи в праисторическите епохи.</p> <p>Очаквани резултати: 1. Разбира връзките между развитието на човешкия вид, неговата дейност и природо-климатичните условия. 2. Разбира ролята на „неолитната революция“ за развитие на човечеството.</p> <p>Тема 2. Държавността през Античността: 1. Началото – първите държави в Месопотамия, Египет и Палестина. Форми на държавно устройство – град, монархия, империя. 2. Древногръцкият полис – политическо развитие на Древна Елада. 3. Светът е малък – империята на</p>	<p>ера</p> <p>Номо Sapiens</p> <p>археология</p> <p>неолитна революция</p> <p>индоевропейци</p> <p>полис</p> <p>магистратура</p> <p>модел на управление – пряка</p>	<p><i>На учениците трябва да се даде</i> възможност:</p> <p>– да посетят музей;</p> <p>– да участват в екскурзии с учебна цел;</p> <p>– да проучват и събират материали за историята на родния край;</p> <p>– да усвоят основни техники на историята (хронологии, схеми, таблици, исторически карти);</p>	<p>География и икономика: – развива умения за работа с географска (историческа) карта;</p> <p>– спомага за осмисляне и съвместно използване на основни общи понятия;</p> <p>– съвместно изгражда разбиране за единството на околната среда и ежедневието на хората;</p> <p>– развива умения за пространствено локализиране на древните цивилизации;</p> <p>– разширява уменията за изчисляване с помощта на мащаба.</p>

<p>II. Национално и световно историческо и културно наследство</p>	<p>Стандарт Използва хронологически и пространствени ориентир при обяснение на историческите събития. Очаквани резултати: #1. Разбира ролята на географския фактор за възникването на първите земеделски култури и цивилизации. #2. Съотнася границите на държави от Античността към тези на днес съществуващи. #3. Познава отделните хронологични системи. #4. Разполага в хронологичен порядък исторически събития и установява тяхната синхронност или асинхронност.</p> <p>Стандарт Разпознава съдържанието на историческите понятия, с които работи. Очаквани резултати: #1. Дава определения на основни понятия. #2. Правилно използва понятия в контекста на историческия разказ и анализ.</p> <p>Стандарт Идентифицира и описва характерни паметници на националната и световната култура. Очаквани резултати: #1. Описва най-известните паметници от Праисторическата епоха: скалните рисунки от пещерите във Франция и Испания, Вилендорфската Венера, Варненския некропол. #2. Познава и описва най-характерните и известни паметници на античните</p>	<p>Александър Македонски. 4. От република към империя – политическо развитие на Древен Рим. 5. Владетелят през Античността 6. Законодателят и законите през Античността. 7. Тракийската държавност – Одриското царство.</p> <p>Очаквани резултати: 1. Разбира процеса на възникване на първите държави в Древния Изток. 2. Познава и разбира държавните устройства и институции. 3. Съпоставя политическите системи в Древния Изток, Елада и Рим.</p> <p>Тема 3. Античното общество 1. Владетелят над всичко – древноизточните общества. 2. Да бъдеш гражданин е привилегия – античният полис и неговите граждани. 3. Безмълвният свят – робите в Античността. 4. Покровителство и зависимост – патронатните отношения в античното общество.</p> <p>Очаквани резултати: 1. Разбира мястото и ролята на гражданина в античния полис. [Вж. V, 19,</p>	<p>демокрация – диктатура – тирания – република</p> <p>граждани роби аристокрация</p>	<p>– да работят с различни източници на информация: справочници, художествена литература, видеофилми, интернет;</p> <p>– да участват в ролеви игри;</p> <p>– да ползват аудио-видеотехника;</p> <p>– да ползват различни средства за онагледяване, с които разполага училището;</p>	<p>Български език: – използва знания и развива умения за: работа с различни видове текст; изготвяне на разширен план; резюме; съобщение.</p> <p>– чрез цялото обучение по история развива: • техниките на четене; • писмената култура на учениците, а чрез използваните понятия обогатява и езиковата им култура (разбиране на смислите).</p>
---	--	--	---	---	---

	<p>цивилизации: Вавилонската кула, Портата на Ищар, Лъвската порта в Микена, Партедонът, Венера Милоска, Капитолийската вълчица, Колизеумът, Траяновата колона.</p> <p>#3. Познава Седемте чудеса на света.</p> <p>#4. Познава и описва паметници на тракийската култура: Казанлъшката гробница, Вълчитрънското съкровище, Панагорското съкровище.</p> <p>Стандарт Познава възникването на основните религии и влиянието им върху човешката цивилизация. [Вж. II, 5 ГО] Очаквани резултати: #1. Познава главните божества в древноизточните и гръко-римските религиозни култове. #2. Разграничава монотеистичните от политеистичните религии. #3. Разбира ролята на юдаизма в изграждането на Израилското царство. #4. Разбира и обяснява причините, които довеждат до налагането на християнската религия в Римската империя.</p> <p>Стандарт Установява и дава примери за взаимни влияния между различни култури. [Вж. VI, 25 ГО] Очаквани резултати: #1. Познава взаимните културни влияния</p>	<p>20 ГО] 2. Разбира отношението на античния свят към робството. [Вж. II, 8 ГО]</p> <p>Тема 4. Човекът и войната през Античността 1. Големите военни конфликти през Античността: Троянска война, Гръко-персийски войни, Пелопонеска война, Походът на Александър Македонски срещу Персия, Пунически войни. 2. Да покорих светата – римската военна експанзия. 3. Развитието на военната организация и техника през Античността – от спартанския хоплит до римския легионер. 4. Войната като средство за препитание – наемници и военна служба. 5. Представите за войната през Античността.</p> <p>Очаквани резултати: 1. Оценява отражението на военните конфликти върху цялостното развитие на конкретни държави и региони. 2. Познава и разбира представата на античния човек за войната.</p>	<p>експанзия</p> <p>колонизация</p> <p>хоплит</p> <p>легион</p>		<p>Литература: – използва представите за света и човека, изградени чрез познатите митове от Античността.</p> <p>Изобразително изкуство: – спомага за формиране на трайни представи за паметници на античната култура;</p> <p>– чрез образци на античното изкуство развива представи за каноните за пропорциите на човешкото тяло; – затвърждава използване на понятията, като: композиция, фон, палитра, цвят, художник</p>
--	---	---	---	--	--

<p>III. Човекът в историята</p>	<p>между Древна Гърция и Древна Тракия. #2.Разбира същността на елинистическата култура като съвкупност от взаимното културно проникване на античния Изток и античния Запад. #3. Познава на основата на конкретни примери приемствеността между елинската и римската култура.</p> <p>Стандарт Определя принадлежност към общност въз основа на езикови и религиозни особености. Очаквани резултати: #1. Характеризира индоевропейската общност и познава принадлежащите към нея съвременни народи. #2. Разбира ролята на древногръцкия език и религиозните култове за изграждането на древноелинската общност в условията на полисният свят.</p> <p>Стандарт Дава примери и обяснява устойчивост и промени в начина на живот и ценностите през различните исторически периоди. Очаквани резултати: #1.Характеризира и сравнява мястото на човека в древноизточния и гръко-римския свят. #2. Разбира и обяснява отношението на гръко-римския свят към робите. #3. Познава основни норми на поведение и морални ценности в живота на древните гърци и римляни.</p>	<p>Тема 5. Античният човек пред боговете – „давам, за да дадеш“. 1. Религиозни култове в Древния Изток – Египет и Месопотамия. 2. Йехова и неговият народ – юдаизъм. 3. Гръко-римският пантеон – религиозни вярвания и култове. 4. Начало на Христовата проповед – християнската религия и църква (I-III в.) 5. Религиозните вярвания на траките. 6. Богове и герои – античните митологии.</p> <p>Очаквани резултати: 1. Разбира разликата между политеистичните и монотеистични религиозни култове. 2. Разбира отношението на античния човек към боговете. 3. Разбира промяната, която настъпва в религиозните вярвания с появата и разпространението на християнството.</p> <p>Тема 6. Духът и културата на античния свят. 1. „Красив и добър“– идеалът за човека през Античността.</p>	<p>тотемизъм</p> <p>мит</p> <p>юдаизъм</p> <p>религиозен култ</p> <p>писмени системи: - клинописи - йероглифи - буквено писмо</p> <p>философия</p> <p>елинизъм</p> <p>театър</p>	<p>и др.</p> <p>Математика: – развива способности за чертаене (и разчитане) на графика, търсене на белези за еднаквост и съпоставимост на фигури; – развива способности за изчисляване, работейки с линия на времето. Физическа култура и спорт: – разширява представите за ценностите на олимпизма.</p>
---------------------------------	--	--	--	---

<p>IV. Източници на историята</p>	<p>Стандарт Характеризира идеи за промяна на света и ги свързва с конкретни исторически личности. Очаквани резултати: #1. Познава основополагащите принципи в законодателството на Древния Изток, Древна Гърция и Рим. #2. Познава философските идеи на Платон и Аристотел за държавното устройство. #3. Различава възгледите на атиняни и спартанци за възпитанието на децата, представите им за света и човека.</p> <p>Стандарт Установява взаимовръзката между природните условия и обществения живот. Очаквани резултати: #1. Оценява природните условия като един от основните фактори за еволюцията на човешкия вид. #2. Разбира природо-климатичните условия в Древна Гърция като един от факторите за Великата гръцка колонизация.</p> <p>Стандарт Разпознава и различава видове исторически източници. [Вж. I, 4 ГО] Очаквани резултати: #1. Разграничава основни паметници на материалната култура от праисторията и Античността като източници на историята. #2. Разпознава като източници на историята откъси от съчиненията на антични автори.</p>	<p>2. Светът на идеите – философското наследство на античната епоха. 3. Изчезващите граници – културният синтез на елинизма. 4. Училището и учителят – образованието в античната епоха. 5. Различият в античността – гръко-римският свят и варварите. 6. Безписмената култура – светът на траките. 7. Културното наследство на Античността.</p> <p>Очаквани резултати: 1. Разбира основните характеристики на античната култура. 2. Разбира ролята и значението на античното културно наследство (елинско и римско) за историческото и културно развитие на Европа.</p> <p>Тема 7. Всекидневният живот през Античността 1. Античният град и неговият ритъм – площадът, храмът, театърът, баните. 2. Домът и храната. 3. Работа и свободно време 4. Забавления и игри.</p> <p>Очаквани резултати: #1. Разбира ролята на основните места в града, които определят всекидневието на античния човек. #2. Познава особеностите на всекидневния живот през Античността.</p>	<p>публични места: – агора – форум – терми – амфитеатър – стадион</p> <p>Олимпийски игри мистерии</p>		
---	---	---	--	--	--

Стандарт

Извлича информация от текстове, карти, изображения, схеми и диаграми. [Вж. I, 4 ГО]

Очаквани резултати:

- #1. Прилага основни умения за работа с карта.
- #2. Извлича информация за исторически явления от предложена схема.
- #3. Прилага умения за съставяне на подробен план по конкретна историческа тема.

Стандарт

Различава факти от аргументи и оценки.

Очаквани резултати:

- #1. Оценява отражението на конкретно събитие върху общия ход на историческия процес.

Стандарт

Съпоставя данни от различни източници и открива противоречия или съвпадения при описания на едни и същи събития.

Очаквани резултати:

- #1. Разширява информацията от основния текст с тази от предложените документи в урока.

Стандарт

Съставя кратки писмени текстове с помощта на съпътстващи въпроси.

Очаквани резултати:

- #1. Прави кратко писмено описание на историческо събитие в хронологичен ред.
- #2. Прави писмена характеристика на известна историческа личност от Античността.

Стандарт
Формулира собствени въпроси върху исторически проблеми и аргументира отговори.

Очаквани резултати:

- #1. Поставя собствени въпроси към основния текст и приложените писмени документи.
- #2. Формулира въпроси за съставяне на хронологични таблици.

Стандарт
Ориентира се във възможностите на ИКТ за търсене и придобиване на информация.

- #1. Познава възможностите на ИКТ за придобиване на информация.

V. СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА

Критериите за оценяване са свързани преди всичко с насърчаването и стимулирането на по-нататъшното самостоятелно усвояване на нови знания и умения, като акцентът се поставя главно върху овладяването на специфични умения и развиването на компетенции. Особено важно е да се отбележи, че съдържанието на колона *Ὀαίτινῶν ἰδέαι-δῶδῶν ἐῖναι αἰδέα* в таблицата е значим съществен компонент на целите на обучението по учебния предмет, тяхната иманентна характеристика и проектиран резултат, но не подлежи на оценяване.

Посочените методи и форми на оценяване са само предложения, основани на образователни теории и технологии и на добрата педагогическа практика. В този смисъл те имат препоръчителен характер. Използването им не трябва да се възприема като задължение на учителя или да служи като атестация за неговата работа.

Първо равнище: разпознаване – възприемане

Знания	Умения	Ценностна ориентация и отношение
<ul style="list-style-type: none"> • Възпроизвежда исторически факти, понятия, имена на личности и познава тяхната дейност. • Разполага хронологически основните исторически събития. 	<ul style="list-style-type: none"> • Попълва линията на времето. • Разпознава основните исторически личности. • Разпознава типовете политическа уредба. • Различава основните архитектурни елементи. 	<ul style="list-style-type: none"> • Проявява дисциплинираност и самостоятелност в работата. • Изпълнява задачите, поставени от учителя, и търси неговата подкрепа.

Второ равнище: разбиране – отговаряне

Знания	Умения	Ценностна ориентация и отношение
<ul style="list-style-type: none"> • Разкрива самостоятелно същността на даден исторически процес или явление. • Характеризира отделните етапи на историческото развитие. • Посочва основните елементи в държавното развитие през Античността. 	<ul style="list-style-type: none"> • Разкрива елементите на различните стилове в античното изкуство. • Ориентира се във историческото време и пространство. • Разграничава историческите процеси с голяма дълготрайност. • Анализира исторически извор. 	<ul style="list-style-type: none"> • Осъзнава непреходността на основни човешки ценности, завещани от Античността. • Умее да защити своята позиция. • Разбира мястото на религията в живота на човека. • Проявява разбиране и съпричастност към съучениците си. • Умее да работи в екип.

Трето равнище: прилагане – анализиране

Знания	Умения	Ценностна ориентация и отношение
<ul style="list-style-type: none"> • Познава основни исторически понятия и разкрива тяхната промяна във времето. • Разкрива историческите проекции на основни събития от периода върху съвременността. • Открива влиянието на античната култура върху съвременността. 	<ul style="list-style-type: none"> • Излага в писмен вид основните проблеми по зададена тема или въпрос. • Изразява се в устна форма ясно и логично. • Попълва самостоятелно таблици, карти, схеми. • Аргументира даден процес или събитие въз основа на историческите факти. 	<ul style="list-style-type: none"> • Оценява разликите в правата на човека през съвременността и в античното общество. • Разбира еволюцията в човешкото развитие и приноса на античния човек в отделни области на човешката дейност. • Уважава чуждото мнение и проявява толерантност.

VI. МЕТОДИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ ПО ПРИЛАГАНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА, ПРЕДНАЗНАЧЕНИ ЗА УЧИТЕЛИТЕ ПО ИСТОРИЯ.

Колона 2: „Очаквани резултати на ниво учебна програма“ съдържа стандартите, чието постигане се осъществява чрез усвояване от учениците на проблемите, дефинирани в **колона 3**. Под всеки стандарт в **колона 2**, са изброени отделни очаквани резултати, които водят до постигането на съответния стандарт в края на учебната година.

Много важно е да се обърне внимание, че в **колона 3**. „**Очаквани резултати по теми**“ посочените в учебните програми теми определят проблематиката на периода, изучаван в VII клас, но не представляват хронологическо структуриране на учебното съдържание. Поради това те не трябва да се възприемат като учебни теми и да се изиска задължителното им включване в годишното разпределение на часовете.

Съвети:

Изписването на знак (*) пред съответния **стандарт в колона 2**, на таблицата означава, че очакваните резултати по този ***Стандарт** се отнасят към посочения в скоби стандарт от Държавните образователни изисквания за учебно съдържание по гражданско образование.

VII. ПОСЛЕДОВАТЕЛНОСТ И БРОЙ НА ТЕМИТЕ ЗА НОВИ ЗНАНИЯ ПО ИСТОРИЯ И ЦИВИЛИЗАЦИЯ ЗА VII КЛАС

ПРАИСТОРИЯ:

1. В началото на човешката история
2. “Неолитната революция” - преходът към земеделие и скотовъдство
3. Днешните български земи – огнище на цивилизация

ПЪРВИТЕ ЦИВИЛИЗАЦИИ:

4. Страната на Нил
5. Владетел и общество в Древен Египет
6. Религията на древните египтяни
7. Първите държави в Месопотамия
8. Обществата в Месопотамия
9. Религиозни култове в Древна Месопотамия
10. Империи на Древния Изток
11. Образованието в Египет и в Месопотамия
12. История и религия на древните евреи

ДРЕВНА ЕЛАДА:

13. Егейските цивилизации и раждането на Елада
14. Античният свят и войната. Троянската война
15. Богове и герои в Древна Елада
16. Античният полис и неговите граждани
17. Спарта през VI – V в. пр. Хр
18. Атина през VI – V в. пр. Хр.
19. Гръко–персийски войни и Пелопонеската война
20. Образованието в Древна Елада. Философско и научно наследство
21. Културата на Древна Елада
22. Всекидневието на елинския град

ДРЕВНА ТРАКИЯ:

23. Тракийската държавност. Одриското царство
24. Тракийската култура – светът на един безписмен народ

ЕЛИНИСТИЧЕСКИЯТ СВЯТ:

25. Империята на Александър Македонски
26. Елинистическата цивилизация

ДРЕВНИЯТ РИМ:

27. Древна история на Италия. Раждането на Рим
28. Римската република
29. Римската военна експанзия в Средиземноморието
30. От република към империя
31. Ранната Римска империя
32. Древна Тракия в Римския свят
33. Общество и религия в Римската империя
34. Раждането на християнството. Християнската религия и църква I – III в.
35. Късната Римска империя
36. Рим - вечният град
37. Римска култура